

Onderwerp: Regionale Verstedelijkingsstrategie

Ons kenmerk: 21rv000057

Nummer: Nummer

Elst, 24 augustus 2021

AAN DE RAAD

1. VOORSTEL

Op basis van de 'Verstedelijkingsstrategie Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen Foodvalley 2040' (concept, 30 juni 2021, 21int03642):

1. Het Verstedelijkingsconcept (deel 1) vaststellen als basis voor de verdere samenwerking met de partners (rijk, regio's en provincies) op het gebied van verstedelijking.
2. De ontwerpprincipes van dit concept door vertalen naar het lokale omgevingsbeleid.
3. Instemmen met de werkwijze en het principe van nadere gebiedsuitwerkingen (deel 2).

2. INLEIDING

Wij werken aan de regionale Verstedelijkingsstrategie Groene Metropool. De strategie draait om het faciliteren van de groei in de regio én het tegelijkertijd versterken van de leefkwaliteit. Voor de (middel) lange termijn beschrijft de strategie welke voorwaarden en principes er zijn om te komen tot groei van wonen en werken. Tegelijkertijd moet dit bijdragen aan het versterken van mobiliteit, leefbaarheid en landschap om de typische balans tussen stedelijke ontwikkeling en ontspannen leefkwaliteit in de Groene Metropoolregio te versterken. Vandaar ook de titel '*Meer landschap, meer stad*'.

In het bestuurlijk overleg MIRT¹ is eind 2019 met het Rijk afgesproken om voor de regio Arnhem - Nijmegen - Foodvalley te komen tot deze integrale verstedelijkingsstrategie in samenwerking met de provincies Utrecht en Gelderland, waterschappen en 26 gemeenten. In het najaar van 2020 hebben alle colleges in de regio's de Contourennotitie vastgesteld en de raden daarover geïnformeerd. Deze notitie beschreef de aanleiding, uitgangspunten en een eerste aanzet voor het ontwerpend onderzoek. Via regionale (raads)bijeenkomsten, webinars en lokale sessies zijn gemeenten geïnformeerd over de inzet en de voortgang op dit traject.

Met de Verstedelijkingsstrategie worden de principes voor een Groene Metropoolregio nu voorgelegd. De strategie bestaat uit twee delen:

- Deel 1: Het Verstedelijkingsconcept, met daarin ontwerpprincipes voor de bouwstenen landschap, mobiliteit, wonen en economie.
- Deel 2: Gebiedsuitwerkingen waarbij in acht gebieden (waarvan drie sleutelgebieden) de ontwerpprincipes toegepast en vertaald worden. Dit onderdeel geeft op zowel de gebieds-uitwerkingen als de werkwijze al een aanzet. Dit onderdeel wordt nader uitgewerkt.

De samenwerking met het Rijk zal bekrachtigd worden met een zogenoemd Verstedelijkingsakkoord. In dat akkoord staan de afspraken voor de verdere samenwerking volgens de principes van het verstedelijkingsconcept, de fasering en de vereiste (onderzoeks)investeringen. De colleges zullen besluiten over dit Verstedelijkingsakkoord.

De Verstedelijkingsstrategie staat niet op zichzelf. Deze maakt onderdeel uit van één van de vijf opgaven van de nieuwe Groene metropoolregio Arnhem Nijmegen (de opgave Groene Groei). Daarnaast werken we in de regio Arnhem-Nijmegen aan de Woondeal, die een versnelling van de woningbouw beoogt op de meer korte termijn. Ook de Woondeal maakt onderdeel uit van de opgave Groene Groei. De resultaten van de Regionale Energie Strategie (RES 1.0) en het Regionaal Programma Werklocaties (RPW) zijn meegenomen in het Verstedelijkingsconcept. Deze uitgangspunten bijten elkaar niet.

¹ MIRT = Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport.

3. DOEL EN BEOOGD EFFECT

Doel van de Verstedelijkingsstrategie is om de groei voor wonen en werken op een goede manier mogelijk maken en tegelijkertijd de landschappelijke waarden en samenhang van onze Groene Metropool te versterken.

Het deelnemen aan dit strategisch ruimtelijke traject maakt het mogelijk grote ruimtelijke opgaven (woningbouw, landschapsontwikkeling en recreatie, infrastructurele en mobiliteits-oplossingen en economische ontwikkeling) integraal en in nauwere samenwerking en met andere partijen te realiseren.

Uit het onderzoek blijkt namelijk dat een schaa sprong nodig is ten opzichte van de huidige opgave. Dit vraagt (meer) samenwerking, gezamenlijk gewogen keuzes en afgestemde, gebundelde investeringen. De impact van de verwachte groeiopgave in de regio's Arnhem-Nijmegen en Foodvalley geeft ook aanleiding tot het zoeken van partnerschap met Rijk en provincies.

Het beoogd effect is om met de strategie de groei te accommoderen en tegelijkertijd de groene leefkwaliteit te versterken, zodat het winst oplevert voor alle inwoners en bedrijven.

4. ARGUMENTEN

1.1 De vier bouwstenen verwoorden de integraliteit

Met het vaststellen van het Verstedelijkingsconcept (deel 1) worden de ontwerpprincipes uit de bouwstenen landschap, mobiliteit, wonen en economie inspiratie en vertrekpunt voor lokale keuzes. Daarbij vormen de ontwerpprincipes de leidraad voor het beargumenteren van de gemaakte keuzes.

LEEFOMGEVING Verstedelijkingsstrategie: ruimtelijke ordenen in het landschap en het landschap verder versterken Ambitie: een aantrekkelijk, groen-blauw, gezond woonmilieu, waar volop kansen liggen voor gezond leven, werken en recreëren.	BEREIKBAARHEID Verstedelijkingsstrategie: inzetten op bereikbaarheid van stedelijk netwerk A-N-F en verbindingen van dit netwerk met de Randstad, met het noorden en zuiden + ontwikkeling mob. hubs. Ambitie: woon- en werklocaties koppelen aan (met name OV-) infrastructuur.	ECONOMIE Verstedelijkingsstrategie: in kaart brengen welke ruimtelijke voorwaarden leiden tot maximale uitwisseling tussen bedrijven, kennisinstellingen en voorzieningen. Ambitie: verbeteren van economische groei en versterking van het economisch vestigingsklimaat.	WONEN Verstedelijkingsstrategie: inzicht en handvatten voor afstemming en besluitvorming omtrent groei, die aansluiten bij de identiteit van het gebied. Ambitie: divers programma aanbieden dat aansluit bij de kwalitatieve vraag.	GROENE METROPOOL Verstedelijking met behoud van landschap en leefklimaat, incl. versterking van: • agglomeratiekracht • economische concurrentiepositie • leefbaarheid • duurzaamheid
---	---	--	---	---

1.2 De integrale opgave kan alleen samen worden uitgevoerd

We willen een aantrekkelijke leefomgeving creëren door de randvoorwaarden te stellen voor het faciliteren van de groei voor wonen en werken. Daarbij hoort het maken van integrale keuzes. Een aantal opgaven overstijgt gemeentegrenzen. Andere opgaven krijgen alleen het juiste gewicht door agenda's te bundelen. Samenwerking met partners is daarom noodzakelijk voor een aantal opgaven, zowel ruimtelijk als financieel. Hiermee wordt de impact van deze ingrepen en investeringen vergroot.

2.1. In de gebiedsuitwerkingen wordt de opgave concreet gemaakt

Onze gezamenlijke regio heeft een bijzonder karakter. Kenmerkend is het groene karakter waarbij stedelijkheid verspreid is (polycentrisch) en bovendien per deelgebied van elkaar verschilt. Mede omdat de gezamenlijke regionale agenda (concept april 2021) nog groeiende is, ontbreekt soms nog relevante informatie en is het moeilijker passende oplossingen voor te stellen. Met inzoomen in gebieden wordt deze lacune verholpen.

Daarvoor wordt nu in de gebiedsuitwerkingen een eerste aanzet gegeven die ruimte geeft voor verdere inhoudelijke verdieping en maatwerk, inclusief het kwantificeren van de behoefte (inclusief bepalen van de bandbreedte) op alle bouwstenen. Door richting te kiezen ontstaat een hechtere en nauwere samenwerking tussen de betrokken partners in het deelgebieden. Daarnaast worden zo mogelijk andere trajecten in de samenwerking geïntegreerd. Inclusief het waar mogelijk koppelen aan relevante (rijks-)onderzoeken. Op de schaal van deze gebieden zijn afspraken te maken op uitvoeringsniveau, kan gekozen worden voor het betrekken van de meest relevante partners (afhankelijk van de opgave) én is afweging van 'schurende' ontwerpprincipes het beste mogelijk.



2.2. De werkwijze bekrachtigt de meerjarige strategische samenwerking

Met het ondertekenen van een Verstedelijkingsakkoord weten wij ons verzekerd van steun en partnerschap in grote ruimtelijk keuzes, ingrepen en investeringen. Vanzelfsprekend blijft uw raad hierover nadrukkelijk geïnformeerd.

3.1. Het lokale omgevingsbeleid is leidend voor uiteindelijke locatieontwikkeling

Samenwerking in de regio is vrijwillig, ook in het geval van de Verstedelijkingsstrategie. Door het opnemen van de ontwerpprincipes in de eigen omgevingsvisie worden uitgangspunten lokaal ingebed. De recente consultatieronde bij gemeenteraden heeft daarvoor eerste input opgeleverd, ten behoeve van actualisatie van de Omgevingsvisie Overbetuwe 2040. Ook kan deze input mee worden genomen naar de gebiedsuitwerkingen en/of het verstedelijkingsakkoord. Uiteindelijk werkt dit alles door naar de bestemmingsplannen/het omgevingsplan waar verankering in de lokale instrumenten plaatsvindt. Doordat Overbetuwe in 2022 start met actualisatie van de Omgevingsvisie is het goed mogelijk deze regionale ontwerpprincipes te matchen met de Overbetuwse ambities. Vooruitlopend daarop biedt de gebiedsuitwerking ook de kans om regionale en lokale ambities nog beter met elkaar te verbinden (zie ook 'Vervolg').

Het anticiperen op actualisatie van de Omgevingsvisie, geeft ook scherpte op de strategische uitgangspunten voor de bouwstenen (wonen, mobiliteit, economie en landschap (inclusief duurzaamheid)), in doorwerking naar tactisch beleid. In de Uitgangspuntennotitie Woonagenda hebt u al opgenomen bij te willen dragen aan de (regionale) woningbouwopgave. Nu dient dat verbreed te worden. Denk daarbij aan - bovenop de in Overbetuwe geprognosticeerde lokale en regionale groei – het in samenhang onderzoeken van mogelijkheden voor extra bijbehorende regionale groei in werken, landschap en opwek van duurzame energie (zon en wind).

5. KANTTEKENINGEN EN RISICO'S

1.1. Het verstedelijkingsconcept bindt de samenwerking tussen overheden

Meedoen met de strategie betekent dat een gemeente de taak op zich neemt om zich naar haar partners te verantwoorden op haar ruimtelijke beleid binnen de verstedelijkingsopgave. Bijvoorbeeld locatiekeuzes of locatie-uitwerking op basis van de ontwerpprincipes. Hierbij komt dan wel de meerwaarde van een krachtig verband en gezamenlijke (investerings)agenda voor onze plek in de Groene Metropool. Zo werken we effectief aan realisatie van de gestelde ambities.

Hiermee kiezen we niet voor het alternatief verschillende losse afspraken en trajecten met allerlei partijen. Zo verkleinen we het risico op weinig samenhang tussen sectorale onderwerpen of tussen gelijkwaardige gebieden en het ontstaan van concurrerende belangen. We laten geen kansen liggen rondom verstedelijking met impact die gemeentegrenzen overschrijdt. We voorkomen ook dat individuele belangen en vraagstukken in hun aanvragen kwetsbaarder zijn door het ontbreken van massa en uniformiteit.

3.1. Formatieproces kan leiden tot verstedelijkingsakkoord in voorjaar 2022

De demissionaire status van het kabinet kan ertoe leiden dat het sluiten van een akkoord niet mogelijk zal zijn in het najaar van dit jaar. Het risico is daarom aanwezig dat sluiten van het akkoord mogelijk verschuift naar begin 2022. Omdat het akkoord dient als basis voor een langjarige samenwerking, leidt dit niet tot onoverkomelijke problemen. Wellicht biedt het juist extra kansen doordat opgaven in de gebiedsuitwerkingen door de extra tijd nog scherper geagendeerd kunnen worden.

6. FINANCIËN

De kosten van het traject worden gedragen door alle deelnemende partners (bijdragen van de regio's, provincies en het Rijk). De gemeentelijke bijdrage aan de Verstedelijkingsstrategie is verwerkt in de gevraagde bijdrage voor de opgave Groene Groei van de Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen, welke voorligt in de begrotingsbehandeling in het najaar.

De samenwerking na het akkoord zal leiden tot gerichte en gezamenlijk afgewogen onderzoeken, investeringen en ontwikkelingen bijvoorbeeld in mobiliteitsoplossingen en ontwikkellocaties. In veel gevallen is daarbij het budgetrecht van de raad van toepassing. Indien van toepassing komen wij voor kaderstelling bij uw raad terug.

7. VERVOLG

Planning

In de maanden september en oktober vindt besluitvorming plaats over het Verstedelijkingsconcept (deel 1). Conform de werkwijze in deel 2 wordt de aanzet voor de gebiedsuitwerking middengebied in het najaar vertaald naar een gebiedsagenda. Dit biedt een extra kans om vanuit onze eigen ambities ('eigen kracht') scherpere te ontwikkelen in datgene wat wij de regio kunnen bieden én wat nodig is voor uitwerking en realisatie.

Binnen de richting die hiermee ontstaat, kunnen de colleges (in regionaal verband) werken aan afspraken met het Rijk over de beoogde verstedelijking en de daarbij horende condities (zoals volgorde, financiering en rolneming) op het gebied van leefomgeving, bereikbaarheid en economie. Wanneer de concept-afspraken gereed zijn stellen alle colleges deze vast, waarna ze worden bekrachtigd in het BO-MIRT. Na het sluiten van het Verstedelijkingsakkoord worden de colleges, raden en staten verder geïnformeerd over de strategie, het akkoord de uitkomsten van het overleg en de vervolgstappen. Indien in het akkoord zaken worden afgesproken die raken aan budgetrecht of leiden tot beleidsrijke wijzigingen, wordt de raad hierbij betrokken voordat besluitvorming plaats heeft.



Communicatie

Vanaf de contourennotitie is met regelmaat informatie gedeeld over de te doorlopen stappen en het belang van deze samenwerking. Via regionale (raads)bijeenkomsten, webinars en lokale sessies zijn gemeenten geïnformeerd over de inzet en de voortgang op dit traject. Op 13 juli 2021 bent u geïnformeerd over de actuele stand van zaken en hebt u vragen en input meegegeven. In het vervolgtraject is met name rondom belangrijke mijlpalen (behandeling BO Leefomgeving en BO MIRT, ondertekening Verstedelijkingsakkoord) externe communicatie voorzien.

Initiatiefnemer, interactievorm en rol gemeente

Het Verstedelijkingsconcept waarin de ontwerpprincipes centraal staan is bovenal een belangrijke basis voor de samenwerking tussen de partners (rijk, provincie en beide regio's). Het afwegingskader uit dit concept komt op lokaal niveau in beeld bij beleidsactualisatie, locatiekeuzes en nadere uitwerking. Het gesprek hierover met de samenleving is vanzelfsprekend. Bij besluitvorming daarover organiseren we deze interactie met de samenleving; inwonersparticipatie door te investeren in een goed participatietraject bij beleidsactualisatie, locatiekeuzes en nadere uitwerking.

Bij het opstellen van de Verstedelijkingsstrategie zijn inwoners nu niet direct betrokken. Wel zijn regionale stakeholders (zoals private partijen en maatschappelijke organisaties) geïnformeerd over de strategie. De provincie Gelderland in het gehele gebied op inhoudelijke vraagstukken een inwonerpeiling uitgevoerd. Dit geeft op hoofdlijnen inzicht hoe inwoners denken over de uitdagingen bij verstedelijking en hoe zij die prioriteren. Dergelijke uitkomsten kunnen bouwsteen zijn voor (het gesprek over) verdere gebiedsuitwerkingen en lokale toepassing.



Evaluatie

Op basis van het akkoord wordt verder samengewerkt in gebiedsgerichte uitwerkingen (in de acht deelgebieden), waar we daadwerkelijk tot ruimtelijke ontwerpen komen waar belangen worden afgewogen. De samenhang van deze gebiedsuitwerkingen met andere lopende ruimtelijke trajecten is nog een punt van aandacht. Waar mogelijk worden doelen gecombineerd, om daarmee losse trajecten en bestuurlijke drukte te voorkomen.

HET COLLEGE VAN BURGEMEESTER EN WETHOUDERS,
de gemeentesecretaris, de burgemeester,

P.J.E. Breukers

R.P. Hoytink-Roubos

8. RELEVANTE STUKKEN

1. *'Verstedelijkingsstrategie Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen Foodvalley 2040'* (concept, 30 juni 2021, 21int03642), bestaande uit:
 - a. Verstedelijkingsconcept (deel 1)
 - b. Werkwijze en aanzet gebiedsuitwerkingen (deel 2)
2. Onderzoek Kieskompas *'Ruimte voor uitdagingen - verstedelijking'* (28 juni 2021, 21int03644)
3. Raadsbesluit *'Regionale Verstedelijkingsstrategie'* (concept, 5 oktober 2021, 21rb000073)

Portefeuillehouder: W.H. Hol

De behandelend ambtenaar is S.W.A. Tempelman. Technische vragen dienen uiterlijk de donderdagmorgen om 08.00 uur voor de betreffende politieke avond te worden gesteld via griffie@overbetuwe.nl.